

Checklista – bedömning av planförslagets påverkan på världsarvet

Detaljplan för
del av Lindblad 24 m.fl., Trossö
Karlskrona kommun

Förklaring av checklistan

Påverkan på världsarvet är en planeringsförutsättning av flera som går igenom i inledningen av varje detaljplanearbete i den s.k. undersökningsmallen. I ett första steg sker bedömning av påverkan alltså sett till helheten och svar på frågan om planområdet är beläget inom den geografiska avgränsningen för världsarvet eller dess buffertzonen. Om svaret blir ”ja” på någon av dessa frågor så ska denna checklista besvaras för att bedöma om världsarvet kan antas påverkas av föreslagen förändring och om behov av ytterligare utredning finns. Checklistan kan med fördel användas i tidiga planeringsskedet, innan beslut om planbesked givits, för att på så sätt även kunna ge indikation på åtgärder och vägval innan projekt hunnit ritas/formuleras. Materialet är också tänkt att fungera som underlag för dialog, ex. i undersökningsskedet, men även senare i planprocesser.

Med utgångspunkt från Karlskrona kommuns tolkning av världsarvets OUV (Outstanding Universal Value) har kommunen sammanfattat olika aspekter inom integritet och autenticitet. Bedömningsstegen är likt undersökningsmallen positiv, oförändrat och negativ. Kommentar ges till bedömning av varje aspekt. Bedömningspunkter kan anpassas och utvecklas i dialog och fortsatt arbete.

Om negativ påverkan kan misstänkas, sker en mer detaljerad/djuplodad bedömning utifrån grad av påverkan. Denna sker enbart för aspekter som kan antas medföra negativ påverkan och görs i syfte att kunna resonera om storleken på förväntad negativ effekt så att den kan vara en hjälp vid vägval och behov av ev. vidare åtgärd. Bedömningsstegen följer graderingen enligt ”Guidance and toolkit for impact assessments” från 2022 (På sida 84. Det bör poängteras att bedömning här inte görs lika djuplodad som i en regelrätt HIA), dvs:

- Stor
- Måttlig
- Mindre
- Försumbar

Förklaring av graderingskriterierna (hämtat från ”Guidance on Heritage Impact Assessment” januari 2011 och fritt översatt av Karlskrona kommun)

Stor: Omfattande förändringar i byggnader eller byggnadselement med betydelse för världsarvets OUV eller omfattande förändringar i världsarvsmiljön.

Måttlig: Förändringar i många historiska nyckelbyggnader eller väsentliga förändringar av kulturhistoriskt värdefull bebyggelsemiljö.

Mindre: Viss förändring av byggnader eller bebyggelsemiljöer med kulturhistoriska värden.

Försumbar: Mindre förändringar av historiska byggnader eller miljöer som får en marginell påverkan.

Identifierad negativ påverkan summeras avslutningsvis och resonemang om möjliga åtgärder för att undvika, reducera och/eller kompensera påverkan formuleras. Där påverkan inte går att

bedöma kan föranleda ytterligare undersökning/utredning. Det är inte automatiskt en HIA utan utredning utifrån behov bör beslutas.

Förklaring av begreppen ”autenticitet” och ”integritet”

Autenticitet – äkthet. Autenticitet är inget värde i sig. Den handlar om hur väl attributen uttrycker världsarvsvärdet och kan förklaras som äkthet eller ursprunglighet.

Integritet – helhet. Integritet eller helhet handlar om att alla komponenter, relationer och strukturer som behövs för att världsarvsvärdet kan upplevas finns inom området och att de inte är hotade. Integritet kan också vara sociala eller funktionella aspekter.

ASPEKTER UTIFRÅN OUV (Outstanding Universal Values)						
Integritet	Platsens nuläge	Planens påverkan	+	0	-	Kommentar
<p>1. Påverkar föreslagen förändring den bevarade rutnätsplanen med barockdrag?</p>	<p>Marken utgörs av en öppen och odefinierad yta som består av en markparkering.</p> <p>Idag finns inget tydligt gaturum i planområdets norra del.</p>	<p>Genom att förtäta med ny bebyggelse i gatuliv utmed Drottninggatan och Östra Hamngatan innebär förslaget att kv. Lindblad sluts i norr och att kvarteret får en tydligare kvartersstruktur.</p> <p>Drottninggatan föreslås även rätas upp något i anslutning mot Östra Hamngatan vilket skapar en mer stadsmässig dragning av gatan samt ett tydligare gaturum. Del av det tidigare Skeppsbrotorget omgestaltas för att förtydligas.</p>		X		<p>I planering och byggande ska rutnätsplanens huvuddrag följas och bevaras. Vid ny bebyggelse ska denna placeras så att rutnätsplanens mönster bibehålls/återupprättas.</p> <p>Denna del av kv. Lindblad har inte varit bebyggd utan bestått av en öppen plats, det s.k. Skeppsbrotorget. Torget har sedan länge spelat ut sin roll och platsen består idag av en parkeringsplats. Även om rutnätsplanen inte omfattat denna del av staden så bedöms en exploatering av platsen bäst inordna sig efter och anpassa sig till stadens rutnätsplan med ett slutet kvarter. Ny bebyggelse inom Lindblad bedöms på så sätt stärka rutnätsplanen genom att bebyggelsen placeras i gatuliv och gaturummet definieras tydligare.</p>
<p><i>1.1 Påverkas sträckningar och lägen för gator/torg och kvartersstruktur?</i></p>				X		<p>Förslaget innebär en påverkan på framför allt det tidigare läget för torg.</p> <p>Delar av planområdet har tidigare varit en del av Skeppsbrotorget.</p>

			<p>Torget hade en betydande roll i platsens koppling till den civila sjöfarten. Skeppsbrotorget förlorade sin koppling till hamnen i samband med utfyllnaden av handelshamnen på 1940-talet.</p> <p>Platsens öppenhet som vittnar om dess historik som torg kommer att gå förlorad. Denna är även idag svår att avläsa då platsen nu ligger i en helt annan kontext. Påverkan kommer vägas upp av att staden ges möjlighet att vidareutvecklas med ett nytt kvarter i rutnätsstaden.</p> <p>Den öppna yta som bibehålls framför Palanderska gården kommer fortsatt benämnas och skyltas Skeppsbrotorget för att minna om platsens historia. Del av det tidigare torget kommer även att omgestaltas för att lyfta platsen och dess historia.</p>
1.2 Påverkas den nord-sydliga huvudaxeln och/eller strålgatorna?		X	Nej, påverkas inte.
1.3 Påverkas Stortorget?		X	Nej, påverkas inte.
1.4 Påverkas siktlinjer?			X Planen kommer att få en påverkan på siktlinjer. Utblickarna från Spårgatan mot havet kommer att byggas för. Spårgatan kom till i samband med dragning av stickspår från järnvägsstationen ut mot hamnen på 1870-talet och är inte en del av Karlskronas ursprungliga stadsplan

			<p>med gator vars utblickar till stor del slutade i havet. Därmed bedöms inte siktlinjen som betydande.</p> <p>Siktlinjer påverkas även från Palanderska gården och framför allt från kanslihuset. Utblickar mot sydost kommer att byggas för. Framöver kommer därför ett bibehållande av den öppna ytan direkt öster om gården inom Handelshamnen ges stor betydelse.</p> <p>Bebyggelsen utmed Drottninggatans västra sida kommer förlora stora delar av sikten ut mot havet. En öppning i södra delen av planområdet längs Drottninggatan kommer dock möjliggöra en fortsatt fri sikt mot havet för delar av bebyggelsen.</p>
<p>1.5 Hur påverkas befintliga byggnader i och i detaljplaneområdets närhet?</p>		X	<p>Planområdet består idag av en öppen markparkering och ingen bebyggelse finns inom området.</p> <p>I planområdets närhet finns kulturhistoriskt värdefull bebyggelse utmed Drottninggatan. Förslaget har anpassats i skala för att möta den värdefulla bebyggelsen utmed Drottninggatan.</p> <p>Palanderska gården kommer att påverkas då öppenheten runt gården till viss del byggs för. Ny bebyggelse kommer att</p>

					<p>påverka siktlinjerna mot havet för framför allt kanslihuset. Även upplevelsen av det kulturhistoriskt värdefulla bebyggelseområdet kommer att påverkas då inblickarna mot byggnaderna kommer minska. Kommunen har tagit fram alternativ där planområdets bebyggelse dragits ner söderut för att dels bibehålla en del av platsens historiska öppenhet, dels för att skapa friare ut- och inblickar till och från Palanderska gården. Dessa alternativ har dock skapat en sämre kvalitet stadsplanemässigt och sämre förutsättningar för en god arkitektur för ny bebyggelse vilket kommunen anser vara betydande för utvecklingen av staden.</p> <p>Inga byggnader i planområdets närhet ingår i den lista över enskilda objekt som ingår i världsarvet.</p>
<p>2. Påverkar föreslagen förändring den ursprungliga visionen och de planerade funktionerna som fortfarande är läsbara idag?</p>	<p>Planområdet används idag som en öppen markparkering. Inom området finns idag ingen bebyggelse.</p>	<p>Förslaget till detaljplan möjliggör för bostäder, kontor, centrumändamål och skola.</p> <p>Förändringen medför att en öppen yta</p>		X	<p>Användningar som bidrar till en levande världsarvsstad med en civil och marin del i samverkan eftersträvas. Detaljplanen föreslår bostäder, kontor, centrum och skola.</p> <p>Den civila staden och utveckling av den skapar</p>

		<p>bebyggs och läsbarheten av områdets funktion som plats för den civila sjöfarten påverkas.</p>			<p>förutsättningar för varvsverksamheten och marinbasen att utvecklas.</p> <p>Platsens öppenhet som vittnar om dess historik som torg kommer att gå förlorad. Denna är även idag svår att avläsa då platsen nu ligger i en helt annan kontext. Påverkan kommer vägas upp av att staden ges möjlighet att vidareutvecklas med ett nytt kvarter i rutnätsstaden.</p> <p>Den öppna yta som bibehålls framför Palanderska gården kommer fortsatt benämnas och skyltas Skeppsbrotorget för att minna om platsens historia. Platsen kommer delvis även gestaltas som ett torg för att lyfta platsens historia.</p>
2.1 Påverkas möjligheten för Karlskrona att utvecklas som ett levande världsarv?			X		<p>Förslaget möjliggör för bostäder, centrumändamål och skola i ett centralt läge. Funktionsblandning och omvandling/förädling av tidigare markparkering till ny bebyggelse bedöms bidra positivt till ett levande världsarv.</p>
2.2 Hur påverkas stadens läge vid vatten av föreslagen förändring?				X	<p>Planförslaget medför mindre vattenkontakt för bakomliggande kvarter samtidigt som ny bebyggelse kommer att få en tydlig vattenkontakt med utblickar mot havet.</p>

2.3 Innebär föreslagen förändring en påverkan på de funktioner som är nödvändiga för en fungerande civil stad och örlogsstad?			X			Ny bebyggelse kommer medföra en möjlighet till utveckling av den civila staden.
2.4 Medför föreslagen förändring en påverkan i läsbarheten av kulturhistoriska värden kopplat till världsarvet?					X	Planförslaget bedöms kunna medföra försvårad läsbarhet av den tidigare strandlinjen och stadsplanen med Skeppsbrotorget och dess funktion.
2.5 Kan förslaget antas påverka möjligheten att i framtiden använda och ta i bruk byggnader och miljöer som ingår i Världsarvet?				X		Nej, påverkas inte.
2.6 Påverkar föreslagen förändring stadens torg som central mötesplats och samlingspunkt för offentliga funktioner?				X		Nej, påverkas inte.
2.7 Påverkar planen något av de angivna anläggningarna/byggnaderna i världsarvsbeskrivningen (enligt Unescos beskrivning)				X		Nej, påverkas inte.
3. Påverkar föreslagen förändring bevarandet av de militära befästningarna och/eller avsättningar och försörjningsområden enl. OUV?	Planområdet omfattar inte någon av de militära befästningarna.	Planförslaget påverkar inte de militära befästningarna		X		
3.1 Påverkar föreslagen förändring de militära befästningarna, dvs. de inre befästningarna vid Ljungskär, Mjölmarholmen, Koholmen, Godnatt, och Kurrholmen eller de yttre befästningarna vid Drottningkärs kastell och Kungsholms fort?				X		Nej, påverkas inte.
3.2 Påverkar föreslagen förändring avsättningar och försörjningsområden, dvs. Skärfa Herrgård eller Kronokvarnen?				X		Nej, påverkas inte.
Autenticitet	Platsens nuläge	Planens påverkan	+	0	-	Kommentar
1. Påverkar föreslagen förändring	Planområdet är inte beläget i direkt	Planförslaget bedöms inte påverka		X		Stadens placering på en skärgårdsö i havet är unik och upplevelsen av

världsarvets läge och miljö?	anslutning till havet.	världsarvets läge och miljö.				detta behöver bevaras och stärkas. Även Karlskronas historia som marin stad och hamnstad behöver vidmakthållas.
<i>1.1 Påverkar föreslagen förändring upplevelsen av Karlskrona som stad byggd i skärgårdsmiljö?</i>				X		Nej, påverkas inte.
<i>1.2 Påverkar föreslagen förändring Karlskronas historia som marin stad och hamnstad?</i>					X	Viss påverkan då platsen haft en koppling till den civila sjöfarten. Genom att den öppna platsen som tidigare hade funktion av ett torg i anslutning till dåvarande kaj och sjöfart bebyggs försvagas läsbarheten till den civila sjöfarten.
2. Påverkar föreslagen förändring världsarvets design, utformning och material?		Ny föreslagen bebyggelse ska anpassas till platsens förutsättningar. De nya byggnaderna ska harmoniera med befintlig omkringliggande bebyggelse gällande materialval och färgsättning med krav på goda materialval, kvalitet och en god helhetsverkan.		X		Vid nybyggnation i världsarvet ska platser/byggnader utformas och gestaltas med stor omsorg till platsens värden och hänsyn visas kulturmiljövärdena. God kvalitet i arkitektur och gestaltning liksom en god helhetsverkan ska eftersträvas.
<i>2.1 Påverkar föreslagen förändring möjligheten att utläsa olika årsringar i Karlskronas historia?</i>					X	Planförslaget påverkar möjligheten till att avläsa platsen, Skeppsbrotorget och stickspåren ut till

			<p>handelshamnen vilket utgör en årsring i stadsplanen. Å andra sidan skapas möjligheter till att skapa en ny årsring av hög kvalitet. Karlskrona kommuns inriktning i bevarande och utveckling är att vår tids arkitektur ska få tala sitt språk och årsringarna i staden ska bevaras, synliggöras och fortsätta utvecklas. Vid planeringen av nya bebyggelseområden bör den historiska berättelse av vad platsen hade för funktion innan lyftas fram.</p>
<p>2.2 Påverkar föreslagen bebyggelse hur stadens topografi och siluett kan utläsas? (dvs. att bebyggelsen i stora drag följer Trassös topografi med undantag för östra och södra delarna. Bebyggelsen underordnas kyrktornen på Stortorget, vilka tydligt framträder).</p>		X	<p>Förslaget har bedömts i 3D-modell och ny föreslagen bebyggelse bedöms ha en höjd som är väl anpassad i stadsbilden och som inte påverkar stadssiluetten negativt.</p> <p>Ingen ny bebyggelse föreslås vara högre än befintlig runt planområdet. Den typiska trappningen av gavlarna söder om planområdet utmed Drottninggatan kommer att kvarstå och planförslaget bygger vidare på detta.</p>
<p>2.3 Påverkar föreslagen förändring materialäktheten i stadens materia? (dvs. erhålls hög kvalitet arkitektoniskt och materialmässigt).</p>		X	<p>Nybyggnation och planering ska bygga vidare på och bidra till Karlskronas unika bebyggelsestruktur och höga kvalitet i arkitektur och i byggnadsmaterial.</p>

				<p>Ny bebyggelse inom planområdet innebär att extra höga krav kommer att ställas på den nya bebyggelsens utformning och material samt anpassning till miljön då området ligger inom världsarvet och inom riksintresse för kulturmiljövård.</p> <p>De tillägg som föreslås på befintlig byggnad ska harmoniera med befintlig byggnad gällande materialval och färgsättning.</p>
--	--	--	--	--

Bedömning av påverkansgrad					
	Stor	Måttlig	Mindre	Försumbar	Kommentar
Integritet, identifierad potentiell negativ påverkan			X		En viss negativ påverkan är identifierad framför allt kopplat till att platsens upplevelse av torg går förlorad och att siktlinjer påverkas som en del av världsarvet som helhet. Siktlinjerna från Palanderska har en stark koppling till världsarvets värden. Detta har dock ställts mot aspekten att kunna vidareutveckla staden med en hög kvalitet i stadsplanen.
<i>1 Påverkar föreslagen förändring den bevarade rutnätsplanen med barockdrag?</i>			X		Mindre påverkan. Ny bebyggelse inom Lindblad bedöms inordna sig i rutnätsplanens struktur och kan genom att bebyggelsen placeras i gatuliv stärka och definiera gaturummet tydligare. Den tidigare upplevelsen av torg går förlorad och siktlinjer ut mot havet påverkas. Öppenheten kring Palanderska gården minskas. Där Drottninggatan möter Palanderska gården kommer platsen delvis gestaltas som ett torg för att lyfta platsens historia och minska den negativa påverkan.

<p>2 Påverkar föreslagen förändring den ursprungliga visionen och de planerade funktionerna som fortfarande är läsbara idag?</p>				X	<p>Försumbar påverkan. Planförslaget leder till positiva effekter i form av att staden kan utvecklas och expandera. Förslaget försvårar dock läsbarheten av den tidigare strandlinjen och stadsplanen med Skeppsbrotorget och dess funktion. Läsbarheten av den tidigare strandlinjen har dock redan påverkats genom åren.</p> <p>Den ursprungliga tanken av ett torg har sedan länge spelat ut sin roll och torget är idag svårt att avläsa då platsen ligger i en helt annan kontext.</p>
<p>3 Påverkar föreslagen förändring bevarandet av de militära befästningarna och/eller avsättningar och försörjningsområden enl. OUV?</p>					<p>Ingen negativ påverkan då de militära anläggningarna inte berörs.</p>
	Stor	Måttlig	Mindre	Försumbar	Kommentar
<p>Autenticitet, identifierad potentiell negativ påverkan</p>					
<p>1 Påverkar föreslagen förändring världsarvets läge och miljö?</p>				X	<p>Det blir viss påverkan då platsen haft koppling till den civila sjöfarten, denna påverkan bedöms dock som försumbar.</p>
<p>2 Påverkar föreslagen förändring världsarvets design, utformning och material?</p>					<p>Ingen negativ påverkan identifierad. Ny bebyggelse ska ha hög ambition i arkitektur och material vilket säkerställs genom planbestämmelser i plankartan.</p>
<p>Föreligger behov av vidare utredning för att klarlägga påverkan och/eller annan åtgärd?</p>	Förutsättningarna och påverkan anses klarlagda och inget behov av vidare utredningar föreligger.				
<p>Möjliga åtgärder för att undvika, reducera och/eller kompensera påverkan.</p>	<p>Ny bebyggelse ska bygga vidare på och bidra till Karlskronas unika bebyggelsestruktur och höga kvalitet i arkitektur och i byggnadsmaterial.</p> <p>Genom att platsen fortsatt kommer att heta Skeppsbrotorget och genom en medveten gestaltning av den yta som fortsatt förblir öppen så kompenseras påverkan.</p>				
<p>Är bedömningen av effekterna av</p>	Ja			Nej	

stor osäkerhet?		X
Är effekterna varaktiga och oåterkalleliga	Ja X	Nej
Nästa steg?	Planbeskrivningen kommer att förtydliga de förutsättningar som belysts i denna checklista.	

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Eleonor Karlsson
planchef

Sandra Högberg
planarkitekt

Anna-Karin Skiöld
bebyggelseantikvarie